

Rechtspraak kort bestek EHRM

In dit rechtspraakoverzicht worden enkele strafrechtelijk relevante uitspraken van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens besproken, en dit voor de periode april-mei 2017.

Er wordt bij voorkeur op de volgende manier naar deze rubriek verwezen: I. GALLALA en K. KEYAERTS, "Rechtspraak in kort bestek van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. April 2017-mei 2017," *T. Strafr.* 2017, afl. 3, 230-232.

Onder wetenschappelijke coördinatie van P. DE HERT.

EHRM 27 april 2017, appl. nr. 73607/13, Sommer/ Duitsland

Artikel 8 EVRM – Recht op vrijwaring van het privéleven – Advocaat – Cliënt in georganiseerde fraude – Onderzoek naar bankrekening advocaat – Inbreuk op het privéleven – Disproportioneel en niet noodzakelijk

Feiten

Verzoeker, Ulrich Sommer, is een Duitse onderdaan die geboren werd in 1952 en in Keulen woont. Hij werkte als strafpleiter toen in maart en april 2011 de openbare aanklager dhr. Sommers bank contacteerde en informatie verzocht over alle transacties van de voorgaande twee jaar die gerelateerd waren aan zijn professionele bankrekening, zowel als over mogelijk verdere privérekeningen.

Het verzoek, gebaseerd op artikel 161 van het Duitse Wetboek van Strafvordering, werd geplaatst in de context van een strafrechtelijk onderzoek naar georganiseerde fraude, waarvan een van de verdachten een cliënt was van dhr. Sommer. De aanklager vermoedde meer bepaald dat het geld dat door de verloofde van dhr. Sommers cliënt aan dhr. Sommer was gestort om zijn honorarium te betalen, afkomstig was uit illegale activiteiten. Er werd eveneens aan de bank gevraagd om het verzoek niet kenbaar te maken aan dhr. Sommer.

De bank ging akkoord en een lijst van 53 transacties werd daaropvolgend doorgegeven en als bewijs geïnccludeerd in het onderzoeksdossier. Dhr. Sommer nam kennis van deze strafrechtelijke stappen betreffende zijn bankrekening wanneer hem toegang verleend werd tot het dossier, in zijn hoedanigheid als advocaat van de in verdenking gestelde, in januari 2012. Dhr. Sommer verzocht de vervolgende instanties en daarop de rechtbanken – aan wie het dossier was doorgegeven omwille van de strafrechtelijke procedure die tegen dhr. Sommers cliënt was begonnen – om de gegevens terug te geven, evenwel zonder succes.

De nationale rechtbank was van mening dat het onderzoek wettig was en dat de bank vrijwillig de

informatie had vrijgegeven. Deze beslissing werd in beroep bevestigd. Het hof van beroep vond dat de beschermingsmaatregelen, meer bepaald het beroepsgeheim van de advocaat gevrijwaard onder artikel 160a in samenlezing met artikel 53 van het Wetboek van Strafvordering, betreffende het in beslag nemen van documenten die aan advocaten zijn toevertrouwd niet van toepassing waren in het geval van dhr. Sommer. Het federale Grondwettelijke Hof verwierp dhr. Sommers klacht in september 2013.

Klachten

Zich beroepend op artikel 8 EVRM (recht op vrijwaring van het privéleven) klaagt dhr. Sommer aan dat de Duitse instanties zonder enige verantwoording informatie over zijn bankrekening had verzameld, opgeslagen en beschikbaar gemaakt en daarbij ook informatie over zijn cliënten had vrijgegeven. Zijn klacht werd ingediend bij het EHRM op 25 november 2013.

Beslissing door het Hof

Het Hof stelde eerst dat het verzamelen, opslaan en beschikbaar maken van dhr. Sommers professionele banktransacties een inbreuk had uitgemaakt op zijn recht op respect voor zijn professioneel beroepsgeheim en zijn privéleven. De verantwoording voor deze inbreuk, namelijk het voorkomen van misdrijven en het beschermen van de rechten en de vrijheden van anderen alsook het economisch welzijn van het land, is op zich legitiem. Het Hof stelde echter dat de draagwijdte van de verzoeken van de vervolgende instanties naar informatie bijzonder ruim was geweest.

Het verzoek, dat enkel beperkt was in de tijd, handelde over alle informatie betreffende dhr. Sommers bankrekening en -transacties. De informatie die door de bank was verschaft had inderdaad de openbare aanklager en de politie een volledig beeld geschetst van dhr. Sommers professionele activiteit en, meer nog, informatie over zijn cliënten verschaft. Bovendien werden de tekortkomingen in de beperkingen van het verzoek naar informatie niet gecompenseerd door procedurele beschermingsmaatregelen.

Ten eerste werden dergelijke maatregelen niet geboden door artikel 161 van het Wetboek Strafvordering, dat de wettelijke basis uitmaakte voor de verzoeken en de daaropvolgende verzameling, alsook het opslaan van de informatie. De drempel om dhr. Sommers rekening te onderzoeken was onder deze voorziening bijzonder laag, aangezien het redelijk lage niveau van inbreuken op de privésfeer toeliet van zodra er een vermoeden van een strafrechtelijke inbreuk was.

Ten tweede stelde het Hof dat hoewel de specifieke beschermingsmaatregelen voor advocaten onder artikel 160a van het wetboek strafvordering, meer bepaald het beroepsgeheim van de advocaat, opgeschort konden worden als bepaalde feiten een vermoeden van deelname in een misdrijf verantwoordden, het vermoeden tegen dhr. Sommer in dit specifieke geval bijzonder vaag bleven.

Ten slotte was het onderzoek niet bevolen door een gerechtelijke instantie en waren geen specifieke procedurele vrijwaringen toegepast om het beroepsgeheim te beschermen. Ook al bestond de mogelijkheid van een gerechtelijke maatregel tegen de onderzoeksmaatregelen die tegen hem waren ingesteld, waren dergelijke maatregelen slechts retrospectief aangezien dhr. Sommer hiervan slechts op de hoogte was door toeval, aangezien noch de bank noch de onderzoeksinstanties hem van deze inspectie op de hoogte hadden gebracht.

Gezien de hierboven aangehaalde argumenten concludeerde het Hof dat de inspectie van dhr. Sommers bankrekening buiten proportie was geweest en niet noodzakelijk in een democratische samenleving. Het besliste daarom dat er een schending van artikel 8 EVRM had plaatsgevonden en veroordeelde Duitsland tot het betalen van een schadevergoeding van 4000 EUR aan dhr. Sommer.

EHRM 2 mei 2017, appl. nr. 61030/08, B.V./België

Schending artikel 3 EVRM – Onmenselijke en mensonterende behandeling – Artikel 13 EVRM – Recht op een effectief nationaal rechtsmiddel bij schending van rechten – Artikel 6, § 1 EVRM – Recht op een eerlijk proces binnen redelijke termijn – Verkrachting door een collega – Laattijdig optreden door bevoegde instanties – Geen grondig onderzoek

Feiten

Verzoekster, mevr. B.V., heeft de Belgische nationaliteit en is woonachtig te Brussel. Mevr. B.V. stelde dat ze tweemaal verkracht en aangerand werd door X., een collega van het werk, tussen 1996 en 1998. Op 15 september 1998 nam zij haar managers hierover in vertrouwen, die contact opnamen met de unit voor bescherming tegen seksuele aanranding op het werk. Zij voerden op hun beurt verscheidene interviews.

Op 25 september 1998 diende mevr. B.V. een klacht in bij de toenmalige rijkswacht, en verschaftte zij hun een medisch certificaat en de volledige naam van een getuige. De rijkswacht interviewde zowel haarzelf als X., de vermoedelijke aanrander.

De procedure betreffende haar klacht werd stopgezet, hoewel mevr. B.V. hiervan nooit officieel op de hoogte werd gebracht. Op 30 april 2001, toen zij toevallig te weten kwam dat aan haar klacht geen verder gevolg gegeven zou worden, verzocht zij het kantoor van de openbare aanklager om de zaak tegen X. te heropenen. Zij haalde aan dat X. niet ondervraagd was geweest door de politie en vroeg dat er een nieuwe blik zou worden geworpen op het bewijsmateriaal.

Op 14 februari 2002 diende mevr. B.V. een officiële strafrechtelijke klacht in en stelde zij zich burgerlijke partij in de zaak.

Tussen maart 2002 en juni 2004 werden geen onderzoeksmaatregelen getroffen, en het bleek duidelijk dat een onderzoek op de plaatsen delict van de incidenten niet meer mogelijk was. In juni en in juli 2004 ondervroeg de politie zes van mevr. B.V.'s vorige collega's.

In september 2004 bracht mevr. B.V. haar zaak voor de kamer van inbeschuldigingstelling van het Brusselse hof van beroep. Deze onttrok het onderzoek aan de bevoegdheid van de toenmalige onderzoeksrechter, omdat zij meende dat het onderzoek onverantwoordelijk was opgelopen en dat hij simpelweg de inhoud van zijn vorige nota's had herhaald zonder er verder actie over te ondernemen. Er werd een nieuwe onderzoeksrechter aangesteld. Verscheidene personen werden door de politie ondervraagd, en er werden psychiatrische evaluaties van X. en mevr. B.V. uitgevoerd.

Deze nieuwe onderzoeksrechter zond het dossier naar het kantoor van de openbare aanklager, die op 2 oktober 2006 zijn dossier indiende met de aanbeveling dat de procedure stopgezet zou worden vanwege een gebrek aan bewijs. Nadat er bijkomende onderzoeksmaatregelen werden getroffen en de openbare aanklager opnieuw het stopzetten van de procedure had aanbevolen, werd in een beslissing van 17 januari 2008 gesteld dat er onvoldoende bewijs was in de zaak en dat X. niets ten laste kon worden gelegd.

Deze beslissing werd bevestigd door de afdeling inbeschuldigingstellingen van het Brusselse hof van beroep op 28 februari 2008. Op 18 juni 2008 verwierp het Hof van Cassatie de voorziening ingesteld door mevr. B.V., en stelde dat de beslissing waartegen voorziening was ingesteld adequate redenen bevatte.

Klachten

Verzoekster baseerde zich op artikel 3 EVRM (verbod op onmenselijke of mensonterende behandeling) en artikel 13 EVRM (het recht op een effectieve nationale rechtsbescherming bij het schenden van mensenrechten) om aan te klagen dat er geen volledig en coherent onderzoek was gevoerd en dat zij bovendien niet over een effectieve nationale rechtsbescherming had beschikt waarbij zij terecht kon met haar klachten van verkrachting en aanranding.

Bovendien haalt zij artikel 6, § 1 EVRM aan (recht op een eerlijk proces binnen een redelijke termijn) om aan te klagen dat deze procedures niet binnen een redelijke termijn waren verlopen.

Zij diende haar klacht in bij het EHRM op 12 december 2008.

Beslissing door het Hof

Artikel 3 EVRM (verbod op onmenselijke of mensonterende behandeling)

In de ogen van het Hof waren mevr. B.V.'s beweringen dat een collega haar had verkracht en aangerand redelijk en konden zij bijgevolg beschouwd worden als klachten over een behandeling die een inbreuk uitmaakte op artikel 3 EVRM. De voorzieningen van artikel 3 EVRM hadden van de bevoegde instanties bijgevolg vereist dat zij een effectief onderzoek uitvoerden. In het licht van deze verplichting hadden de bevoegde instanties, van zodra verzoekster haar klacht had ingediend, gebruik moeten maken van alle beschikbare mogelijkheden om de feiten na te gaan en, zoals